

ЗАМЕТКА

Кріт європейський (*Talpa europaea*) в долині річки Деркул на кордоні України та Російської Федерації [European Mole (*Talpa europaea*) in the Derkul River Valley on the Border of Ukraine and Russian Federation]. – Кріт є типовим для фауни України представником ссавців-землерийів. *Talpa europaea* має чітко окреслені межі ареалу в лісостеповій зоні східної частини України. На початок 80-х років вид був відомий вниз за течією Сіверського Дінця не далі Кремінної (Мигулін, 1938) і до 1994–1996 р. включно – лише звідси (Л. Лесняк, усне повідомлення). Починаючи з 2001 р., крота виявлено у трьох нових місцезнаходженнях нижче за течією Дінця: в окол. оз. Біляївське Слов'яносербського р-ну (2001 р.), окол. ст. Кондрашівська-Нова (Станично-Луганський р-н) і в тополевому гаю в 4 км від заплави Дінця біля смт Станично-Луганське (1999–2003 рр.) (Кондратенко та ін., 2005). Всі нові знахідки крота пов'язані з заплавою Дінця, проте можна припустити появу цього виду в заплавах великих приток Дінця – Айдару, Деркулу і Лугані. Такі знахідки підтвердилися при вивченні просторового розподілу ссавців-землерийів в заплаві р. Деркул, що протікає по межі Луганської і Ростовської обл. Тут протягом 2006–2007 рр. в околицях біостанції «Ново-Ільєнко» нами виявлено і закартовано близько 10 поселень сліпушка (*Ellobius talpinus*) і сліпака звичайного (*Spalax microphthalmus*) з явним переважанням першого виду. Всі ці поселення приурочені до лучно-степових ділянок і великих лісових галявин на піщаних ґрунтах. 6–7.07.07 на території заказника Деркульський виявлено порії крота (*Talpa europaea*) у вигляді відносно прямої лінії земляних викидів в листяному лісі на заплавної терасі р. Деркул. За формою і вимірами викидів і відкритих нами підземних ходів ця знахідка однозначно віднесена до *Talpa europaea*. Розташована вона приблизно за 20 км на схід від знахідок виду в окол. Станично-Луганського і є найбільш заглибленою у степову зону знахідкою крота. Отже, на цей момент кріт досяг східного кордону України і може бути виявлений в інших (північніших) частинах деркульської заплави. Як свідчать наведені вище дані, кріт за 11 років розширив свій ареал на 115 км по прямій лінії (від Кремінної до устя р. Деркул), або на 150 км за руслом Дінця, тобто темп його розселення складає приблизно 15 км на рік. Це дозволяє припустити, що на сьогодні можна очікувати його знахідки у суміжних районах Ростовської обл. При збереженні темпів розселення кріт за три роки досягне окол. м. Донецька (Ростовська обл.), звідки може проникнути в басейн річки Великої Кам'янки. Останнє, починаючи з 2003 р., вже відзначено для норичі рудої (*Myodes glareolus*) (Кондратенко, Загороднюк, 2006). Отримані дані засвідчують процес розселення видів заплавної комплексу (вкл. *Myodes glareolus*, *Apodemus agrarius*, *Talpa europaea*) вглиб степової зони вздовж заплави Дінця. Варто також відзначити, що на території заказників Деркульський і Шарів кут, розташованих вздовж р. Деркул, склалася унікальна ситуація співіснування відразу трьох видів ссавців-землерийів, просторові взаємини яких можуть стати об'єктом подальших спеціальних досліджень. – **М. Коробченко** (Лабораторія екології тварин та біогеографії при Луганському національному педагогічному університеті).